

ROK 1990

Úvod

O pár rokov sa končí dvadsiate storočie, ktoré bolo storočím bohatých zmien na Kysuciach a v našej obci. Kysuce vstupovali do tohto storočia s veľmi nízkym stupňom hospodárskeho a sociálneho rozvoja, obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárskou malovýrobou. Kultúrny život bol ovplyvňovaný náboženstvom. V týchto rokoch prebiehal maďarizačný kultúrno-politický prúd. Vtedy sa naša obec volala Fenyvessorok ako i podobne susedné obce. Čierne – Czerne, Skalité – Sziklázsorok. Pospolitý ľud sa pomadžarčovaniu bránil. Rok 1990 bol rušný na politické udalosti. Takzvaná štyridsaťročná diktatúra komunizmu padla a naša už nie socialistická ale federatívna republika nastúpila cestu demokratického vývoja spoločnosti. Politická situácia sa odrazila i na živote v obci. Pred voľbami do zastupiteľských orgánov nastala predvolebná kampaň, v ktorej sa najviac angažovali: Klub kresťansko-demokratického hnutia, Slovenská národná strana, Verejnosť proti násiliu, Komunistická strana, Strana zelených. Do volieb v obci išli tieto strany a hnutia:

VPN – Kováčiková Mária, Šimurda Pavol, Cyprich Stano, Kubalík Eduard

SNS – Pajonk Peter, Smržo Pavol, Kordek Ján

KDH – Strýček Štefan, Stráňava Jozef, Karpita Pavol, Švancár Pavol

SZ – Jarabica Rudolf, Staš Jozef

KSS – Řeháčková Mária, Cyprich Pavol

Vo voľbách boli vytvorené dva volebné okrsky:

1. volebný okrsk bol v budove Obecného úradu, kde bolo zapísaných 1098 platných voličov
2. volebný okrsk bol v budove Základnej školy, kde bolo zapísaných 1207 platných voličov obce

Celkom bolo vo voličských záznamoch zapísaných 2305 oprávnených voličov, a k volebným urnám sa dostavilo celkom 1384 platných voličov.

Kandidáti na starostu obce získali nasledovný počet hlasov:

1. Ing. Anton Strýček, kandidoval za Slovenskú národnú stranu a získal 594 hlasov,
2. Strýček Štefan, kandidoval za Kresťanskodemokratické hnutie a získal 507 hlasov,
3. Kuffa Ján, kandidoval za Verejnosť proti násiliu a získal 112 hlasov,
4. Kupka Jozef, kandidoval za Komunistickú stranu slovenska a získal 107 hlasov.

Funkciu starostu obce prijal právoplatne zvolený Ing. Strýček Anton, ktorý získal najväčší počet hlasov.

Kandidáti na poslancov, ktorí boli zvolení:

1. Strýček Štefan, nar. 15.2.1962 – KDH	405 hlasov
2. Švancár Pavol, nar. 23.10.1944 – KDH	380
3. Juriš Vladimír, nar. 8.7.1964 – KDH	343
4. Šimurda Pavol, nar. 7.7.1945 – VPN	285
5. Ing. Kordek Ján, nar. 15.2.1945 – SNS	241

6. Cyprich Eduard, nar. 17.3.1939 – VPN	241
7. Karpita Pavol, nar. 10.4.1956 – KDH	237
8. Mackovčáková Katarína, nar. 8.5.1947 – VPN	225
9. Kubalík František, nar. 24.7.1951 – KDH	224
10. Kubišta Pavol, nar. 1.7.1941 – KDH	221
11. Cyprich Ján, nar. 1.1.1940 – SNS	216
12. Šimurda Anton, nar. 8.3.1941 – VPN	214
13. Stráňava Jozef, nar. 10.4.1948 – KDH	209
14. Jarabica Rudolf, nar. 2.4.1945 – SZ	201
15. Cyprich Štefan, nar. 5.11.1934 – KSS	200
16. Časnocha Jozef, nar. 29.9.1952 – KDH	194
17. Smržo Pavol, nar. 17.5.1941 – SNS	193
18. Jurištová Anna, nar. 14.5.1942 – KDH	184
19. Samko Pavol, nar. 7.12.1948 – DS	180
20. Urbánek Milan, nar. 14.7.1947 – SNS	178
21. Zákopčan František, nar. 19.8.1966 – VPN	176

Rada Obecného úradu: /zastupiteľstva/

1. Švancár Pavol – KDH
2. Strýček Štefan – KDH
3. Stráňava Jozef – KDH
4. Šimurda Pavol – VPN
5. Ing. Kordek Ján – SNS
6. Samko Pavol – DS

Počasie

Poľnohospodárstvo

Klimaticky patrí naša obec do chladnej a mierne chladnej oblasti. Povrchovú vodu odvádza naša riečka Čerňanka do rieky Kysuce. Zima tu trvá dlhšie ako v iných častiach Slovenska, preto je i vegetácia posunutá asi o dva týždne. Snehová pokrývka bola slabšia ako po iné roky, i zima bola miernejšia. Jar a jeseň bola daždivá a chladná, v lete bolo málo letných dní. Najteplejší bol posledný júlový týždeň, kedy teploty vystúpilo v priemere na 33°C. V súčasnosti lesy obklopujúce našu obec sú dosť zanedbané a v dôsledku privatizácie lesov dochádza k veľkým výrubom lesných porastov. V lesoch prevládajú ihličnaté monokultúry.

Flóra: Ihličnaté porasty – smrek, jedľa, borovica, jahoda, černica, čučoriedka, huby, trávnaté rastliny

Fauna: Srna, zajac, sviňa divá, veverička, líška, vlk, jež, hlodavce, kuna lesná, jeleň a iné

Vtáky: Vrabec, straka, lastovička, drozd, škovránok, vrana, ďateľ, holub, bocian

Časť lesa bola vysadená malými stromčekami, bola založená lesná škôlka v Zátkoch. I napriek tomu, že JRD niektorým súkromným roľníkom vracia úrodnú pôdu obhospodaruje ešte veľa úrodnej pôdy. Pestovanie je zamerané na zemiaky.

V obci je hospodársky dvor v „pláci“ u Jurištov, ktorý patrí JRD Čierne. Vedúcim je Šnegoň Ján. Na hospodárskom dvore pracuje 25 stálych pracovníkov, sú to prevažne dojičky a krmiči hovädzieho dobytku.

Obyvateľstvo

K 31.12.1990 bolo zapísaných v matrike 3270 občanov, narodilo sa 62 detí, zomrelo 30 občanov. Za tento rok sa na Obecnom úrade zosobášilo 29 mladých párov a rozvedených bolo 6 manželstiev. Z našej obce sa do mesta, za prácou alebo z iných dôvodov odsťahovalo celkom 137 občanov.

Medzi najstarších občanov v obci patrí: Jančaríková Pavlina, nar. v roku 1898, Dejóvá Amália, nar. v roku 1886, Cyprichová Zuzana, nar. v roku 1899, Cyprichová Terézia, nar. v roku 1899, Kulla Pavol, nar. v roku 1908, Cyprich Rudolf, nar. v roku 1909, Tremboš Anton, nar. v roku 1908.

Občania sú zamestnaní najmä v okresnom meste Čadci v závodoch. Veľa ľudí pracuje ešte na karvinsku, ostravsku a v železiarňach v Třinci. V druhej polovici roka sa už začína prejavovať nezamestnanosť. Zamestnancov začal prepúšťať Prutex /Slovena/, AVC /Tatra/, Drevina, ZVL.

V našej obci sa objavili cudzie priezviská ako: Dorotka, Rippl, Czanaky, Fikotzek, Sventek, Kopas, Pavlík, Jopek.

Priemysel

Stredoslovenské mliekarne, prevádzka Svrčinovec v roku 1990 mala celkom 35 zamestnancov. V závode pracujú prevažne ženy. Nezamestnanosť sa dotkla i ich. Bolo prepustených 10 žien. Plán vo výrobe mlieka sa znížil na tento rok o 20%.

Výroba: plnotučné a polotučné mlieko, syry, jogurty, mliečne dezerty, smotana, tvarohy

Vedúcim mliekarne je od tohto roku Ing. Činčala Július, ktorý po personálnych zmenách vystriedal pán Škrabáka. Vedúce majsterky výroby sú pani Bršlíková Mária a Kultánová Anna.

Samostatná prevádzka

V roku 1990 pracovalo na prevádzke celkom 14 stálych zamestnancov. Činnosť je zameraná na výrobu kotlov a ústredného kúrenia ako i jeho montáž. Vedúcim je Ing. Kadela Rudolf. Prevádzka má štyri nákladné vozidlá, dve osobné, traktor, ostrovek, auto na odvoz kontajnerov.

Ročné príjmy:	4 894 622,80 Kčs
výdavky:	4 817 034,11 Kčs
príjmy:	2 397 937,40 Kčs
mzdy:	1 679 620,-- Kčs

Pri prevádzke bol zriadený holič – kaderník a zberňa prádla a elektrických spotrebičov. /V starej budove MNV/.

Obchod a cestovný ruch

V obci fungujú tri potravinárske obchody a jeden je na Závrší. Ich celková zásobovacia situácia je dobrá. V Zátkoch je motorest „Stop“, ktorý je v správe Reštaurácií. Má i ubytovaciú časť. Na jeseň tohto roku bol otvorený posledný piaty potravinársky obchod u Mišov.

Hospodárenie

Príjmy a výdavky MNV v tomto roku:

Príjmy:	Rozpočet:	1 416 tis. Kčs
	Skutočnosť:	4 306 130,64 Kčs
Výdavky:	Rozpočet:	1 416 tis. Kčs
	Skutočnosť:	3 989 885,16 Kčs
Zostatok k 31.12.1990:		316 235,44 tis. Kčs

Školstvo

Základná škola

Na tunajšej škole v šk. roku 1989/90 bola riaditeľkou p. Ďurníková Helena z Čadce a zástupcom školy Vendrinský Ladislav z Kysuckého Nového Mesta. Na škole pôsobilo celkom 22 pedagogických pracovníkov a 3 vychovávateľky. Z našej obce priamo pochádza 9 učiteľov a ostatní dochádzajú z celého okresu.

Počet žiakov na škole bol 345, z toho na ročníkoch 1. – 4. zo bolo 164 žiakov a na roč. 5. – 8. to bolo 181 žiakov. Žiaci boli zaradení do 16 tried a to s optimálnym počtom detí. Školskú družinu navštevovalo 65 detí. V školskej jedálni sa stravovalo 110 žiakov a na desiate bolo prihlásených celkom 130 detí.

Prospech v tomto školskom roku pedagógovia hodnotili ako dobrý. Prvý ročník nebol klasifikovaný, podľa nových školských osnov. Na roč. 1. – 4. malo 22 žiakov čisté jednotky, neprospeli štyria žiaci, a dvaja boli navrhnutí na umiestnenie v osobitnej škole. Na roč. 5. – 8. bolo 60 žiakov vyznamenaných, neprospeli dvaja žiaci. Ako i po iné roky najhoršiu dochádzku mali deti cigánskeho pôvodu. Na škole deti pracovali v nepovinných predmetoch. Začalo sa vyučovať v jazyku anglickom a nemeckom. Na dôchodok odišli dvaja učitelia, ktorí celý život pôsobili na tejto škole, pán zástupca Ondříšek Pavol a Anežka Matiašková. Na škole pôsobí nový učiteľ – telocvikár Ján Galo. V tomto škol. roku bola zrušená pionierska organizácia. I naďalej sú krúžky pre využitie voľného času detí.

Na ročníkoch 5. – 8. boli znížené známky so správania, v troch prípadoch udelené pokarhanie riaditeľky školy. V trinástich prípadoch pokarhanie pedag. rady. Na škole sa po dlhom čase začalo vyučovanie náboženstva bez obmedzenia.

Kultúra

Na Miestnom kultúrnom stredisku boli pripravené tieto akcie.

Kurz šitia pre začiatovníčky, ples MKS, vystúpenie súboru ZUČ z Kys. Nového Mesta, vystúpenie súboru Rozsutec zo Žiliny, vianočný ples MKS, vianočný stolnotenisový turnaj, exkurzie do P. Izby Petra Jilemnického. Boli založené dve klubovne mládeže.

Knižnica

510 čitateľov, 11 106 výpožičiek a 29 kultúrno-výchovných akcií. Knižnica pravidelne spolupracuje so školou a inými organizáciami. Tanečné zábavy v kultúrnom dome sa nekonali pre zlý technický stav. Miestne kultúrne stredisko má dva folklórne krúžky, divadelný a dve hudobné skupiny.

Zdravotníctvo

V obci pôsobia traja lekári a 4 zdravotné sestry.

Pediatrická starostlivosť

Počet vyšetrených detí:	679
Celkový počet vyšetrení:	4321
Preventívne:	323
Počet očkovaní:	240

Stomatologická starostlivosť

Bolo ošetrených celkom 910 pacientov.

Preventívne prehliadky celkom:	310
Predškolských detí bolo vyšetrených:	28

Všeobecné lekárstvo

Celkom bolo vyšetrených 3212 obyvateľov.

Nebol zaznamenaný žiaden výskyt infekčných chorôb.

Sociálne

V roku 1990 bolo čerpané na sociálne výpomoci v obci z rozpočtu MNV celkom 80 000,-- Kčs. V mesiaci február bola schválená výpomoc pre desiatich občanov v hodnote 7 000,-- Kčs. V októbri naši pracovníci Obecného úradu navštívili starých občanov v domove dôchodcov v Čadci.

Zvyky

Veľká noc

Príroda sa prebúdza zo zimného spánku, všade okolo nás cítiť prichádzajúcu jar. S prebúdžajúcim životom sa prichádza Veľká noc, sviatok jari, ktorej zvyky sa prenášajú z generácie na generáciu. Veľká noc je vždy po prvom splne jarnej rovnodennosti. Tradičnými symbolmi tohto sviatku sú kraslice, pletené korbáče z vrbového prútia, voda, ktorou dievčence oblievajú chlapcov. Gazdinky vypekajú a chystajú všelijaké dobroty už celý týždeň, ktorý sa volá veľký týždeň. Cez tento týždeň by sa mal dodržiavať pôst, ktorý ešte niektorí ľudia dodržiavajú a je najväčším kresťanským sviatkom v roku. Vôňa vanilky sa mieša s vôňou

farieb. Technika maľovania a prípravy kraslíc je rôzna, typická vždy určitému regiónu. V niektorých častiach sa maľujú vyfúkané inde varené vajíčka. Známa je i technika olepovania slamou, veľmi pôsobivé sú kraslice s prírodnými motívmi. Od starých mám sme sa naučili farbenie vajec vo varenej šupke z cibule, či listov stromov. Pre deti možno kúpiť čokoládové vajíčka, zajacov, či kuriatka, ktoré sú taktiež symbolmi jari. Počas Sviatkov sú súčasťou slávnostného stolovania i bahniatka a iné okrasné rozkvitnuté dreviny. Niektoré gazdinky si dávajú na oblok vylíčený ovos s malých miskách. V tomto veľkom týždni je tzv. „škaredá streda“, alebo popolec, štvrtok – zelený, v tento deň sa symbolicky zaviazujú zvony v kostole, preto ani v piatok by sa nemalo hrať a spievať ani zvoniť. Vo štvrtok bola „posledná večera“, preto sa k oltáru nesie chlieb a víno. Sobotu volajú ľudia „bielou“. Je to veselý deň. Zvony rozviazujú a v kostole sa koná slávnostný „ceremoniál“. V nedeľu a pondelok sa koná svätenie jedál. V pondelok skoro ráno mládenci sa vyberajú za dievčatami, aby ich vyšibali korbáčmi. Tie im za vyšibanie dajú kraslice, farebné stuhy na korbáč a ponúknu ich voňavými koláčmi. V tento deň je v dedine veselo, všade sa oblievajú vodou mladí i starí.

Verš pri šibačke:

*„Šiby, riby, mastné riby,
dajte vajcia od koláča,
ak nedáte nič, vyšibem
Vám riť.“*

*„Dajže Vum zdrovia a božskygo
požegnaňa, aby šče byli všetci
zdrovi jak ty prúty vrbové,
aby še džyvky vydovaly a chlopuv
úosluchali.“*

*„Mlodym džyvkom korbáče,
starym babum vode, mlodym
kľukum kraslice a chlopum
gorolke.“*

Záver

Rok 1990 prešiel mnohými politickými zmenami, ktoré zasiahli každú obec a mesto, každého obyvateľa. Verme, že rok, ktorý sa začína bude lepší a bude zodpovedať nádejam a očakávaniam ľudí.

Zápisy za roky 1988, 1989, 1990 schválila Rada Obecného úradu vo Svrčinovci na svojich zasadnutiach dňa 30. apríla 1991 a 29. októbra 1991 pod číslami uznesením 9/91 a 36/91. Zápisy previedla Marta Cyprichová.